

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет/інститут Економічний

Кафедра менеджменту і маркетингу

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕТИКА БІЗНЕСУ

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
(перший (бакалаврський); другий (магістерський); третій (освітньо-науковий))

Освітня програма Менеджмент організацій і адміністрування,
Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності, Маркетинг

Спеціалізація (за наявності) _____

Спеціальність Менеджмент, Маркетинг

Галузь знань 07 Управління і адміністрування

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №3 від «23» листопада 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Етика бізнесу
Викладач	к.е.н., доц. Коледіна К.О.; к.е.н., доц. Сус Т.Й.
Контактний телефон викладача	098-398-97-90
Е-mail викладача	kateryna.koliedina@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний, заочний
Обсяг дисципліни	6 кредитів ЄКТС, 180 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Очні консультації: згідно розкладу консультацій

2. Анотація до навчальної дисципліни

У сучасних умовах розвитку підприємництва зростає потреба у вивченні положень етики бізнесу, які дозволяють формувати ділові взаємовідносини між суб'єктами на вітчизняному і світовому ринку. Становлення етики в професійній діяльності добре простежується у сфері менеджменту, де чітко визначаються потреби у формуванні моральних правил поведінки людини чи організацій.

В умовах жорсткої конкуренції питання етики у бізнесі стають надзвичайно важливими, адже формують імідж підприємця, довіру до нього та його справ, зворотній зв'язок і, в цілому, впливають на розвиток економіки країни. Моральні правила поведінки стають основою ринкових взаємовідносин через налагодження господарських зв'язків, ведення переговорів, управлінські відносини та спілкування, загальнолюдську свідомість та комунікації. Усе це розширює масштаби підприємництва, а отже й менеджменту, значно збагачує й ускладнює їх функції та потребує нових підходів і знань від фахівців. Такі знання певною мірою надає дисципліна «Етика бізнесу».

Складові «Етики бізнесу» спрямовані на формування у студентів сучасного мислення й глибокого комплексного розуміння значення цивілізованих ділових відносин на внутрішньому ринку та авторитету національного менеджера в очах закордонних партнерів.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у студентів сучасного мислення та спеціальних знань у галузі менеджменту підприємницької діяльності в цілому та етики бізнесу зокрема, розкриття сучасних наукових концепцій, понять, методів та технологій підвищення

ефективності управління бізнесом завдяки правильному використанню менеджерами різних рівнів філософських та етичних принципів ведення бізнесу й створення цілісної системи соціально-психологічного управління бізнес-процесами конкретного підприємства. Допомогти студентам ґрунтовно, на основі реальних прикладів з історії функціонування підприємницької діяльності, осмислити усю палітру етико-бізнесових концепції сучасності, окреслити визначальні риси сучасного філософсько-комерційного мислення, методології, усвідомити місце і роль етики бізнесу у контексті світоглядного знання, засвоїти її найбільш значущі ідеї.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності для спеціальності 073 «Менеджмент»:

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 13. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК 15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Загальні компетентності для спеціальності 075 «Маркетинг»:

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК11. Здатність працювати в команді.

ЗК13. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК14. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Фахові компетентності для спеціальності 073 «Менеджмент»:

СК 14. Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності.

Фахові компетентності для спеціальності 075 «Маркетинг»:

СК3. Здатність використовувати теоретичні положення маркетингу для інтерпретації та прогнозування явищ і процесів у маркетинговому середовищі.

СК5. Здатність коректно застосовувати методи, прийоми та інструменти маркетингу.

СК12. Здатність обґрунтовувати, презентувати і впроваджувати результати досліджень у сфері маркетингу.

Програмні результати навчання для спеціальності 073 «Менеджмент»:

ПРН 2. Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

ПРН 8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації.

ПРН 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.

ПРН 14. Ідентифікувати причини стресу, адаптувати себе та членів команди до стресової ситуації, знаходити засоби до її нейтралізації.

ПРН 15. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.

Програмні результати навчання для спеціальності 075 «Маркетинг»:

ПРН 12. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

ПРН15. Діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних принципів маркетингу, поваги до культурного різноманіття та цінностей громадянського суспільства з дотриманням прав і свобод особистості.

ПРН17. Демонструвати навички письмової та усної професійної комунікації державною й іноземною мовами, а також належного використання професійної термінології.

ПРН18. Демонструвати відповідальність у ставленні до моральних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства у професійній маркетинговій діяльності.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни	
Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	32
семінарські заняття / практичні / лабораторні	28
самостійна робота	120

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
3	073 Менеджмент 075 Маркетинг	2	вибірковий

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб
Тема 1. Предмет етики бізнесу, її значення та основні поняття	2	3	10
Тема 2. Поєднання етики і теорії бізнесу	2	3	10
Тема 3. Етика і соціальна відповідальність бізнесу	2	3	10
Тема 4. Професійна етика	2	3	10
Тема 5. Етика бізнесу на мікрорівні	3	2	10
Тема 6. Етика бізнесу на макрорівні	3	2	10
Тема 7. Етика бізнесу на світовому рівні	3	2	10
Тема 8. Особливості та правила етики бізнесу в розвинутих країнах	3	2	10

Тема 9. Корпоративна культура організацій	3	2	10
Тема 10. Діловий етикет як основа поведінки у бізнес-середовищі	3	2	10
Тема 11. Етика реклами	3	2	10
Тема 12. Соціальна реклама та її роль у формуванні моральних норм і стереотипів	3	2	10
ЗАГ.:	32	28	120

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>100 бальна система: 70 балів протягом семестру та 30 балів за підсумкове тестування.</p> <p>“відмінно” – студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, наводить повний обґрунтований розв’язок прикладів та задач, аналізує причинно-наслідкові зв’язки; вільно володіє науковими термінами;</p> <p>“добре” – студент демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його до розв’язання конкретних прикладів та задач, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності розв’язках;</p> <p>“задовільно” – студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє правильно застосувати набуті знання до розв’язання конкретних прикладів та задач, нечітко, а інколи й невірно формулює основні твердження та причинно-наслідкові зв’язки;</p> <p>“незадовільно” – студент не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.</p>
Вимоги до письмових робіт	<p>Вивчення дисципліни передбачає обов’язкове виконання здобувачами одного письмового індивідуального завдання у формі презентаційної роботи (ПР), що є підсумковим завданням, яке спрямоване на вдосконалення навичок самостійної роботи із закріпленням тих знань, які були отримані під час його викладання.</p> <p>Здобувач виконує індивідуальну (презентаційну) роботу на тему: «Правила етики бізнесу в країні (на вибір)». Головна мета</p>

	<p>її – перевірка самостійної роботи студентів в процесі навчання, виявлення ступеня засвоєння ними теоретичних положень. Індивідуальне завдання має бути представлено на перевірку за 1 тиждень до закінчення семестру та захищена та оцінюється у максимум 10 балів.</p>
Семінарські заняття	<p>Семінарське заняття проводиться з метою формування у студентів умінь і навичок з предмету, вирішення сформульованих завдань, їх перевірка та оцінювання. За метою і структурою практичні заняття є ланцюжком, який пов'язує теоретичне навчання і навчальну практику з дисципліни, а також передбачає попередній контроль знань студентів. Оцінка за практичне заняття враховується при виставленні підсумкової оцінки з дисципліни</p> <p>Під час семінарських занять студенти усно доповідають на обрані питання, дають відповіді на додаткові питання викладача, доповнюють один одного за різними питаннями семінарського заняття, приймають участь в обговоренні практичних питань, вирішують ситуаційні вправи, проходять тестування, використовують сучасні інтерактивні методи отримання знань. Така форма надає студенту можливість отримати максимум 60 балів протягом семестру.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Здобувач освіти вважається допущеним до семестрового контролю з навчальної дисципліни (семестрового заліку), якщо він виконав усі види робіт:</p> <ul style="list-style-type: none"> – оцінка за відповіді, розв'язання задач і тестування під час аудиторних занять (60 балів); – оцінка за індивідуальну (презентаційну) роботу (10 балів); – підсумкове тестування (30 балів).
Підсумковий контроль	<p>Вивчення курсу завершується підсумковим тестуванням, за яке здобувач може отримати максимум 30 балів</p>

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи: Планується виконання здобувачами освіти обов'язкової письмової роботи, про яку йшлося у попередньому розділі. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у визначені керівником терміни, загалом, не пізніше дня проведення останнього семінарського заняття. Під час роботи над індивідуальним завданням не допустимо порушення академічної доброчесності.

Академічна доброчесність: Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів та правил поведінки членів університетської

громади, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначаються Кодексом честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Відвідування занять: Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що здобувачі відвідають лекції і семінарські заняття з дисципліни. Засвоєння пропущеної теми лекції з поважної причини перевіряється під час складання підсумкового контролю. Пропуск лекції з неповажної причини відпрацьовується студентом відповідно вимог кафедри, що встановлені на засіданні кафедри (співбесіда, реферат тощо). Пропущені практичні заняття, незалежно від причини пропуску, студент відпрацьовує згідно з графіком консультацій, отримані студентом під час засвоєння відповідної теми на практичному занятті перескладаються викладачеві, який веде заняття до складання підсумкового контролю з обов'язковою відміткою у журналі обліку роботи академічних груп.

Неформальна освіта: Здобувачі вищої освіти мають право на перезарахування результатів навчання набутих у неформальній освіті згідно відповідного Положення Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника»: https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/02/neformalna_osvita.pdf

Також здобувачі вищої освіти можуть самостійно на платформах Prometheus, Coursera, edEx, edEra, FutureLearn та інших опанувати матеріал для перезарахування результатів навчання.

8. Рекомендована література

1. Fraedrich J. Business Ethics: Ethical Decision Making and Cases / J. Fraedrich, O. Ferrell, L. Ferrell. Cengage Learning, Inc. 13th Edition, 2022.
2. Балджи М.Д. Етика бізнесу: навчальний посібник. К.: ФОП Гуляєва В.М., 2021. 332 с.
3. Сушик І.В., Сушик О.Г., Мартинюк Я.М., Вісин В.В. Етика бізнесу: навч. посіб. Луцьк: РВВ Луцький НТУ, 2019. 268 с.
4. Becker C.U. Business Ethics Methods and Application / Christian U. Becker. New York: Routledge, 2019.
5. Khalid Ali Business Ethics / Khalid Ali, Khalidah & Ramly, Zulkufly & Lau, Teck-Chai. Oxford University Press, 2nd edition, 2018.
6. Радченко С.Г. Етика бізнесу: навч. посіб. Вид. 2-ге, переробл. і доповн. Київ: КНТУ, 2014. 395 с.
7. Седова Л.Н., Малюкіна А.О. Етика бізнесу: навч. посіб. Харків: ХНЕУ, 2014. 490 с.
8. Ткачук О.М. Бізнес-культура: навч. посіб. Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2013. 204 с.
9. Лихолат С.М., Гапій І.Б. Етика бізнесу: навч. посіб. К.: Знання, 2013. 367 с.

10. Дикань В. Л., Компанієць В. В., Полякова О. М. Етичні основи бізнесу: навч. посібник. Харків: УкрДАЗТ, 2012. 300 с.
11. Лесько О.Й., Прищак М.Д., Залюбівська О.Б. Етика ділових стосунків: навч. посіб. Вінниця: ВНТУ, 2011. 309 с.
12. Тиліпська Р. Б., Передало Х. С., Муқан О. В. Етика бізнесу в умовах європейської інтеграції. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2016. № 858. С. 132-139. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPM_2016_858_21
13. Гриценко Н.В. Апарат композиції корпоративної етики в управлінні. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2019. № 65. С. 220-227.
14. Липчанський В.О., Царенко І.О., Пітел Н.С. Етика бізнесу як різновид професійної етики в контексті соціальної відповідальності підприємців та управлінських кадрів. *Підприємництво та інновації*. 2020. Вип. 15. С. 52-58.
15. Мороз О.В. Філатова Л.С., Подолянчук К.В. Соціальна відповідальність бізнесу: нова форма конкурентного ведення бізнесу та ефективного функціонування капіталістичного суспільства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. Вип. 3 (20). С. 3-11.

**Викладачі: Коледіна К.О.
Сус Т.Й.**